

Lietuvių  
mito  
logija

---

1

---

TOMAS

Parengė Norbertas VĖLIUS



Vilnius Mintis 1995

# TURINYS

Pratarmė .....	5
Norbertas Vėlius. Senosios lietuvių religijos ir mitologijos tyrimo metmenys .....	7
DIONIZAS POŠKA (apie 1757—1830) .....	32
Aplie senovės pagoniškas religines apeigas Lietuvos ir Žemaičių kunigaikštijose (1823) .....	35
TEODORAS NARBUTAS (1784—1864) .....	49
Lietuvių mitologija (1835) .....	55
Įvadas .....	55
Didieji dievai .....	61
Pramžius ( <i>Pramžimas</i> ) .....	61
Perkūnas .....	63
Deivės .....	66
Lada ( <i>Lado</i> ) .....	66
Laima .....	67
Veliona ( <i>Wellona</i> ) .....	69
Mažesnieji dievai, arba dievaičiai .....	71
Vaižgantas .....	71
Aitvaras .....	72
Kaukai .....	73
Dangaus kūnų sudievinimas .....	74
Saulė .....	74
Mėnuo .....	75
Paslaptingos dievybės ir fetišai .....	76
Žaltys .....	76
Rupūžė .....	77
Paskutinė žmogaus gyvenimo pakopa .....	78
Aplie pomirtinį gyvenimą .....	78
SIMONAS STANEVIČIUS (1799—1848) .....	81
Lietuvių mitologijos aiškinimas (apie 1838) .....	84
Pratarmė .....	84
Lietuvių mitologijos šaltiniai .....	84
Lietuvių-žemaičių mitologija pagal Strijkovskį ir Lasickį ..	89
<i>Romene</i> (Ruminiai arba Romainiai) .....	89
Pastabos .....	91
Pseudobažnyčia, tai yra tariamoji Perkūno bažnyčia	

Kaune .....	92
Pastabos prie paminėtųjų dievų .....	93
Apie žemaičių dievus pagal Lasickį .....	97
Pastabos apie Lasickio minimus dievus ir žemaitiškus žodžius .....	98
<b>IGNACAS JOHANAS HANUŠAS (1812—1869) .....</b>	<b>102</b>
<b>Bendroji slavų mitologija, nagrinėjanti senovės prūsų ir lietuvių mitus (1842) .....</b>	<b>104</b>
Apie pagrindinius slavų ir prūsų mitų bruožus .....	104
1. Apie Perkūną-Brahmą .....	105
2. Apie Patrimbą-Višnų .....	108
3. Apie Pikulą-Šyvą .....	110
4. Apie prūsų ir slavų dievų trejybę .....	112
5. Apie parsiškus elementus slavų ir prūsų mitologijoje	114
a) Apie senovės prūsų vyriausiąjį šviesos dievą ....	114
b) Apie senovės prūsų ir lietuvių vyriausiąjį tamsos dievą .....	121
<b>JUOZAPAS JAROŠEVIČIUS (1793—1860) .....</b>	<b>124</b>
Religija (1844) .....	125
<b>SIMONAS DAUKANTAS (1793—1864) .....</b>	<b>141</b>
Tikyba senovės lietuvių (1845) .....	146
<b>LIUDVIKAS ADOMAS JUCEVIČIUS (1813—1846) .....</b>	<b>165</b>
Lietuva (1846) .....	169
Mitologijos pradai .....	169
Laumė .....	169
Laimė .....	171
Karaliūnė .....	172
Dzīvsvits .....	172
Čeltyčios .....	173
Kastytis .....	174
Lietuvių deivių akmenys .....	174
Kaukai .....	177
Undinės .....	177
Medžiojma .....	180
Metamorfozės lietuvių mitologijoje .....	180
Gegužė .....	181
<b>JUZEFAŠ IGNACAS KRAŠEVSKIS (1812—1887) .....</b>	<b>186</b>
Tikėjimas (1847) .....	188
Žyniai ir religinės apeigos .....	188
<b>AUGUSTAS ŠLEICHERIS (1821—1868) .....</b>	<b>220</b>
Lietuvių dievų vardai (1853) .....	221
<b>PAVELAS KUKOLNIKAS (1795—1884) .....</b>	<b>236</b>
Lietuvių padavimai (1854) .....	237
Priešistoriniai padavimai .....	237

<b>MIKALOJUS AKELAITIS (1829—1887)</b> .....	241
Žodelis apie lietuvių dievus (1858) .....	242
Pastabos (1863) .....	246
<b>ANDRIUS BOTYRIUS (apie 1845 — apie 1900)</b> .....	248
Pasakojimas apie lietuvių griaustinį Perkūną (1871) .....	249
<b>VILHELMAS MANHARTAS (1831—1880)</b> .....	266
Motiejus Strijkovskis (apie 1870—1880) .....	267
Aisčių Mater deum (1880) .....	283
<b>JULIUS LIPERTAS (1839—1909)</b> .....	293
Lietuvių religija (1881) .....	294
<b>ADOMAS HONORIS KIRKORAS (1818—1886)</b> .....	304
Lietuvių mitologija (1882) .....	306
<b>JONAS KREČINSKIS (apie 1820 — apie 1890)</b> .....	315
Pagoniškos lietuvių dievybės (1885) .....	316
Laumės, Lazdona, Krūminė, Laima .....	317
Žaltys, gyvatės, rupūžė .....	320
Gardeoldijis, Pergrubias, Kurcho, Perdoitė, Perdoitus, Judimė, Ežerinis .....	322
<b>JULIUS KRONAS (1835—1888)</b> .....	326
„Kaivalos“ temos Lietuvoje (1885) .....	327
<b>EDUARDAS VOLTERIS (1856—1941)</b> .....	336
Mitologijos apybraižos (1886) .....	338
Lietuvių dievai Jono Malalos „Chronografo“ rusiškojoje 1261 m. redakcijoje .....	338
Velinas (1886) .....	344
Lietuvių mitologija (1896) .....	349
<b>VASILIJUS ROTKIRCHAS (TEOBALDAS) (1821—1891)</b> .....	354
Lietuvių pagonybės bruožai (1890) .....	356
Aušlavis (žaltys) .....	356
Paurimė .....	359
Nijolė .....	363
Upyna .....	365
<b>ROBERTAS KRUMBHOLCAS (1863—?)</b> .....	368
Žemaičių religinis gyvenimas (1890) .....	368
<b>ANTONIS MEŽINSKIS (1829—1907)</b> .....	370
Lietuvių mitologijos šaltiniai (1892) .....	372
Pratarmė .....	372
Intarpai iš 1261 m. rusiškojo Jono Malalos vertimo .....	375
Volynės metraštis .....	384
<b>KONSTANCIJA SKIRMUNTAITĖ (1855—1934)</b> .....	403
Senovės lietuvių mitologijos bruožai (1892) .....	405
<b>HERMANAS UZENERIS (1834—1905)</b> .....	417
Lietuvių dievai (1896) .....	419

TEODORAS GRINBERGERIS (1855—1932) .....	433
Baltistikos dalykai Lasickio knygelėje (1896) .....	434
ALEKSANDRAS BRIUKNERIS (1856—1939) .....	453
Iš Lietuvos mitologijos (1886) .....	457
Senoji Lietuva. Žmonės ir dievai (1904) .....	468
Mitologija .....	468
Išvados. Lietuvos mitologijos lygis, palyginti su kitomis mitologijomis .....	471
Lietuvių mitologijos apibūdinimas .....	476
Lietuvių mitologija (1910) .....	485
Paaiškinimai .....	491
Literatūros sąrašas .....	545
Sutrumpinimai .....	551
Mitologinių vardų ir objektų rodyklė .....	552
Asmenvardžių rodyklė .....	589